

[Mose Hansen.]

aktuelt med sikring af dansk jord på danske hænder, ud over hvad der allerede er sikret og kan sikres gennem loven af 1959. Efter sammenbruddet af markedsforhandlingerne og folketingets debat om Danmarks stilling efter dette sammenbrud må det stå helt klart for alle, at der ikke lige om hjørnet findes en løsning, eller med andre ord: der kan ikke i løbet af kort tid skabes et alternativ til fællesmarkedet, som kan afbøde de økonomiske vanskeligheder, som landbruget først vil få at føle og dernæst alle de øvrige erhverv og hele befolkningen.

Rækkevidden af de opgaver, Danmark står over for i den nærmeste fremtid med at genskabe økonomisk balance, er af så afgørende og vidtrækkende betydning, at det er tilstrækkelig baggrund for, at regeringen tager de jordlovsforslag tilbage, der vil gribe så stærkt ind i landbrugserhvervets dispositionsfrihed. Jeg tænker her i øjeblikket på lovforslagene om bopælspligt og om forkøbsret. Disse lovforslags gennemførelse vil hindre den strukturelle og produktionsmæssige omlægning af dansk landbrug, som er en nødvendighed for erhvervet, hvis det skal bevare sin valutaindtjening og derved sammen med de øvrige eksport-erhverv bære os uskadt gennem fremtidens økonomiske vanskeligheder.

Landbruget har gennem årene formået med stadig større arbejdsindsats og rationalisering at forøge sin produktivitet og dermed i nogen grad afbødet følgerne af de stigende omkostninger, som det øvrige samfund har væltet over på erhvervet. Tempoet i rationaliseringen og dermed stigningen i produktiviteten kan i dag ikke presses væsentligt mere op på grund af finansielle og arbejdsmæssige forhold, idet afvandringen fra landbruget er forstærket i de sidste år og der foreløbig ikke er tegn på, at den bliver mindre i den kommende tid under de økonomisk vanskelige og usikre markedsforhold, som dansk landbrug er underkastet.

For at landbruget under disse forhold skal kunne bevare sin valutaindtjening og konkurrenceevne, er det nødvendigt, at der foregår en strukturrationalisering og en tilpasning til den forhåndenværende arbejdskraft. Strukturrationaliseringens fremskyndelse og tilpasningen beror i høj grad på, om de landbrugslove, der skal medvirke hertil,

er tilpas frie, liberale i deres mål. Kun under frie former fremmer man landbruget og den enkelte landmands lyst til som foregangsmand at gå i gang med at løse de mange forskellige opgaver og finde nye veje i produktionen til fremme af rationalisering og specialisering. Den tilpasningsproces, som landbruget i de senere år har været igennem, med store investeringer i maskiner og inventar, har i forbindelse med det forringede bytteforhold mellem produktpriser og omkostninger pålagt landbruget en stigende gældsbyrde af forrente og afdrage. En fremtidig tilpasning ved yderligere maskinindkøb og rationalisering kan ikke gennemføres gennem nye lån, da dette ikke er rentabelt for erhvervet på grund af de store kurstab og den høje rente. Der må nu findes andre veje, og disse veje er en forenkling og en specialisering af bedrifterne, en harmonisk udvikling af maskinindkøb i forhold til areal, men dette kan kun blive rentabelt gennem strukturændring og samarbejde mellem bedrifterne. Kun i frihed er der mulighed for at gennemføre tilpasningsprocessen ude i de enkelte landbrugsbedrifter alt efter den enkelte ejers evne og lyst.

Regeringens lovforslag om bopælspligt, statslig forkøbsret og snævre grænser for samdrift kan kun sinke og forhindre den frie og naturlige tilpasningsproces. Regeringens eksperimenteren med stærke statslige indgreb på boligområdet har ført til dyre boliger, mangel på boliger og nedsat byggeaktivitet. Dette må for landbruget og for det øvrige samfund stå som en stærk advarsel mod at inddrage sig på lignende eksperimenter, der kan føre til ufrihed, til statsforpagtere og fæstere. Følgen for samfundet vil blive et landbrug i stagnation og tilbagegang.

Lempelse af samdriftsformerne ud over det af regeringen foreslåede mener jeg vil være en af de veje, der i fremtiden bør gås. Da bliver der tid til at se på, om de nuværende forhold for landbruget er varige, eller om nedlægning af landbrug i større udstrækning bør fremmes. Udvidet adgang til samdrift vil i mange tilfælde også være en hjælp for de mange ældre, der i dag sidder på de mindre ejendomme uden afløser og med vanskeligheder ved at afhænde ejendommen til andre, fordi både beboelses- og pro-